

Asia: VN/18925/2025

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden kiellon valvonnasta ja seuraamuksista sekä laiksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden kiellon valvonnasta ja seuraamuksista.

Valvonta

Tukes pitää tarkoituksenmukaisena, että pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden kiellon valvonta keskitetään Lupa- ja valvontavirastoon esityksen sivulla 30 perustellusti. Lupa- ja valvontavirastolla on kokonaisuutena parhaat edellytykset tehtävän hoitamiseksi.

Pakkotyöasetuksen 24 artiklan mukaan kansallinen toimivaltainen viranomainen ilmoittaa pakkotyöasetuksen nojalla tekemistään markkinoitapoistopäätöksistä markkinavalvontaviranomaisille ICSMS-järjestelmän kautta ja vastaa tuotteiden markkinoilta poistamisen ja hävittämisen täytäntöönpanosta koordinoitusti muiden viranomaisten kanssa. Ehdotettavan lain 2.2 § sisältää viittauksen pakkotyöasetuksen 24 artiklaan. Kyseessä on informatiivinen säännös, jonka perusteluiden mukaan markkinavalvontaviranomaisilla on ”-- paras näkyvyys vastuualueensa markkinoihin. Päävastuu säilyisi kuitenkin Lupa- ja valvontavirastolla.”

Näin kirjattuna ehdotettu 2.2 § perusteluineen jättää epäselväksi, mitä tuotteiden markkinoitapoistoon ja hävittämiseen liittyvä yhteistyö markkinavalvontaviranomaisten ja toimivaltaisen viranomaisen välillä käytännössä olisi ja miten se suhteutuu pakkotyöasetuksen 23 artiklan 1 kohdan b alakohtaan. Tukesin käsityksen mukaan pakkotyöasetuksessa mainittu toimivaltaisen viranomaisen koordinoima täytäntöönpano edellyttää tiedonvaihtoa sen edistämiseksi, ettei pakkotyöllä valmistettuja tuotteita olisi enää markkinoilla. Tukes ehdottaa, että markkinavalvontaviranomaisen roolia selkiytettäisiin ehdotetun 2.2 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa. Yhteistyö tarkoittaisi käytännössä sitä, että markkinavalvontaviranomaiset informoisivat Lupa- ja valvontavirastoa silloin, jos markkinavalvontaviranomaiset muun valvontansa yhteydessä havaitsevat pakkotyöasetuksen vastaisia tuotteita markkinoilla sen jälkeen, kun

markkina- ja valvontaviranomaiset ovat saaneet tiedon johtavan toimivaltaisen viranomaisen tekemästä markkinoilta poistopäätöksestä. Ehdotettu muotoilu ei kuitenkaan luo toimivaltaa Tukesille eikä muille markkina- ja valvontaviranomaisille pakkotyöasetuksen täytäntöönpanemiseksi.

Viittaus akkujen valvontaan

Ehdotuksen sivuilla 28–30 mainitaan, että Tukes valvoo EU:n akkuasetusta. Tukes haluaa tässä kohdin muistuttaa, että hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta (HE 103/2024 vp, s. 33–34) on todettu Tukesin tehtävistä seuraavaa:

”Jatkovalmistelussa selvitettiin myös vaihtoehtoja asianmukaisen huolellisuuden toimintapolitiikoiden valvontatehtävän hoitamiseksi, jota esitysluonnoksessa oli ehdotettu Tukesille osana akkuasetuksen mukaista markkina- ja valvontaviranomaisen tehtävien keskittämistä. Työ- ja elinkeinoministeriö tuki ehdotusta selvittää akkuasetuksen asianmukaisen huolellisuuden valvontatehtävän siirtämistä myöhemmin uuden mahdollisesti horisontaalista asianmukaisen huolellisuuden valvontaa toteuttavan valvovan viranomaisen toimivaltaan ja lausunnon kirjoittamishetkellä vielä EU-lainsäätäjien hyväksyttävänä olevan yritysvalvontadirektiiviehdotuksen (direktiivi EU/2022/ 0051) valvontatehtävien yhteyteen. Jatkovalmistelussa katsottiin, että ennen kuin uusi valvova viranomainen mahdollisesti aloittaa toimintansa, kaikki akkuasetuksen mukaiset markkina- ja valvontatehtävät on tarkoituksenmukaista keskittää Tukesille.”

Em. kirjaukseen liittyen Tukes ei pitänyt vuonna 2024 tarkoituksenmukaisena Tukesin nimittämistä valvontaviranomaiseksi akkuasetuksen VII luvussa säädetyn akkuja ja paristoja koskevan asianmukaisen huolellisuuden toimintapolitiikkojen noudattamisvelvoitteen valvontaan. Tukesilla ei ole kyseiseen tehtävään ennakollista osaamista eikä riittäviä resursseja. Asianmukaisen huolellisuuden toimintapolitiikkojen noudattamisvelvoitteen alkamisajankohtaa on siirretty kahdella vuodella, 18.8.2027 asti. Tukes katsoo, että tehtävien siirto Lupa- ja valvontavirastolle olisi nyt ajankohtaista, kun virasto on aloittanut toimintansa. Tukes pitää asiaa esillä, koska sama kirjaus vaikuttaa toistuvan useissa nyt lausuttavana olevissa hallituksen esityksissä, mikä helposti vakiinnuttaa ko. valvonnan asiantilaa, vaikka kyse tulisi edelleen olla väliaikaisesta järjestelystä.

Lounema Tomi
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Luhtanen Elli
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto